

*Юля Пасічник<sup>1\*</sup> – Луцьк,  
Сергій Нінічук<sup>2\*\*</sup> – Луцьк*

## **Історична пам'ять українсько-польського порубіжжя, як складова релігійної ідентичності його мешканців**

Не секрет, що на порубіжних землях, де впродовж століть спільно проживають народи формується особлива ідентичність та історична пам'ять, що пов'язані не просто із історичними подіями та фактами, але й із специфікою самого порубіжжя.

Порубіжжя – це особливий регіон, що поєднує у собі дві або більше національні культури, мови, релігії, має строкатий етнічний склад населення, часто складні міжнаціональні відносини мешканців. Специфікою порубіжжя є те, що дані терени неодноразово змінювали державну приналежність, входячи до складу то одних, то інших держав, поєднуючи і переплітаючи у собі історичні традиції, часто породжуючи історичні міфи та стереотипи. Українсько-польське порубіжжя, є дуже показовим прикладом у цьому плані, адже східні терени сучасної Республіки Польща та західні терени України, впродовж тривалої історії неодноразово ставали предметом суперечок поміж поляками та українцями, кожна із націй вважала ці землі своїми і намагалася включити до складу національних держав. ХХ століття є виразним прикладом, коли на завершальному етапі Першої світової війни і українці, і поляки намагалися саме тут утвердити власну національну державність; коли після завершення Другої світової війни між радянським урядом та урядом ПНР відбувалися обміни територіями, аж поки не було встановлено сучасний кордон поміж державами. А якщо погля-

---

<sup>1\*</sup> Юлія Пасічник – доктор PhD, докторант кафедри всесвітньої історії Волинського національного університету імені Лесі Українки, ORCID: 0000-0002-2101-9523, e-mail: Pasichnyk.Yulia@vnu.edu.ua

<sup>2\*\*</sup> Сергій Нінічук – аспірант кафедри всесвітньої історії Волинського національного університету імені Лесі Українки, ORCID: 0000-0002-0452-9414, e-mail: ninichuk.s.v@gmail.com

нути у глибину віків, то таких прикладів, які, не рідко, супроводжувалися збройними конфліктами та кровопролиттям, набереться довгий список. То ж порубіжні терени часто виступали не просто ареною гострої боротьби, але й місцем взаємних кривд та образ, як от, наприклад, події на Волині та у Галичині у роки Другої світової війни, відомі як «Волинська трагедія»<sup>3</sup>, тощо.

Різноманітність чи строкатість українсько-польського порубіжжя проявляється і через релігійну строкатість, адже тут представлені Римо-католицька, Греко-католицька та Православна церкви, як найбільші конфесії і ціла низка інших менш чисельних релігійних спільнот. Історичні корені появи досліджуваних у статті Церков сягають XV–XVI століття, коли поряд із Православною церквою на українських теренах починає утверджуватися Римо-католицька церква, а згодом з'являються і греко-католики. Історична пам'ять українського суспільства просякнута кривдами та образами, що їх було завдано поляками при спробі нав'язати Римо-католицьку церкву українцям, та й утворення Уніатської, Греко-католицької церкви, було зустрінuto українцями далеко не однозначно.

Столітні традиції співіснування різних Церков та релігійних конфесій породили на українсько-польському проубіжжі чимало історичних стереотипів та призвели до формування особливої ідентичності його мешканців, саме про історичну пам'ять та релігійну ідентичність буде йтися у представленому дослідженні.

Тому, на наш погляд важливим є з'ясування терміну «релігійна ідентичність». Зокрема, сучасна наука розрізняє два підходи щодо розуміння релігійної ідентичності. Так, перший із них, простежує дефініцію релігійної ідентичності як категорію релігійної свідомості, змістом якої є розуміння співвідношення з ідеями та цінностями. У даному випадку актуалізується загальна релігійна характеристика індивіда, його ставлення до релігії, яке проявляється через особистісне сприйняття конкретних символів і приводить до констатації: «Я – віруючий!». Другий підхід, пояснює релігійну ідентичність крізь призму приналежності до певної релігійної конфесії. У цьому сенсі релігійна ідентичність проявляється через

<sup>3</sup> Стрільчук Л. Історична пам'ять українсько-польського порубіжжя: особливості та специфіка (на прикладі відбудови та реставрації культових споруд). *Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис*. Число 34. Видавничий дім «Гельветика», 2026. С. 103–104.

конкретну форму релігійності й актуалізується як конфесійна ідентичність. Другий підхід проявляється через дефініції: «Я – християнин-католик», «Я – православний» і т. д.<sup>4</sup>.

Низка західних дослідників звертали свої погляди на вивчення особливостей прикордонної/порубіжної/фронтирної ідентичності. Найперше серед таких учених варто згадати А. Ассман<sup>5</sup>, Дж. Александера<sup>6</sup>, Ю. Лотмана<sup>7</sup>, А. Ніла<sup>8</sup>, П. Нора<sup>9</sup>, П. Рікера<sup>10</sup>, Е. Сміта<sup>11</sup>. Специфікою їхніх досліджень є вузький підхід до аналізу особливостей історичної пам'яті, національної та релігійної ідентичності, які сформувалися та трансформувалися під впливом історичних і культурних травм, загалом травматичного історичного досвіду, а тому є досить цікави для нас, оскільки проливають світло на специфіку формування та трансформацій саме релігійної ідентичності.

Нині, часто, при дослідженнях релігійної ідентичності, застосовують теорію фронтиру, яку сформулював американський вчений Ф. Дж. Тернер<sup>12</sup>. Як вважають вітчизняні дослідники І. Чорновол<sup>13</sup>, Л. Стрільчук<sup>14</sup> та П. Хомяк теорія Ф. Дж. Тернера мала помітний вплив на американську історіографію, а згодом, і європейську. На рубежі XX–XXI століть погляди Ф. Дж. Тернера стали широко відомими та популярними в Європі і саме крізь призму цієї теорії з'являється поняття «релігійного фронтиру», який, власне, є складовою релігійної ідентичності.

<sup>4</sup> Стрільчук Л., Хом'як П. Релігійна ідентичність українсько-польського порубіжжя: особливості та контраверсії. *Healing Memory: the culture of memory as a technology of recovery : Scientific monograph*. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2026. Р. 235–236.

<sup>5</sup> Ассман А. *Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті*. Київ, 2012. 420 с.

<sup>6</sup> Alexander J. *Cultural Trauma and Collective Identity*, Oxford, 2003. 312 р.

<sup>7</sup> Лотман Ю. Непередбачувані механізми культури. К.: Дух і Літера, 2010. 233 с.

<sup>8</sup> Neal A. *National Trauma and Collective Memory: Major Events in the American Century*, Armonk, New York, 1998. 412 р.

<sup>9</sup> Нора П. Теперішнє, нація, пам'ять. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо»». 272 с.

<sup>10</sup> Рікер П. *Пам'ять, історія, забуття*. Київ, 2004. 204 с.

<sup>11</sup> Сміт Е. Національна ідентичність. 1994, Київ: Основи. 536 с.

<sup>12</sup> Тернер Ф. Дж. Значення фронтиру в американській історії. *Україна Модерна. Пограниччя, окраїни, периферії*. Число 18, 2011. С. 15–32.

<sup>13</sup> Чорновол І. Компаративні фронтири. Світовий і вітчизняний вимір. 2015, Львів: Критика. 376 с.

<sup>14</sup> Стрільчук Л., Хом'як П. Релігійна ідентичність українсько-польського порубіжжя: особливості та контраверсії. *Healing Memory: the culture of memory as a technology of recovery : Scientific monograph*. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2026. Р. 230–241.

Основною думкою, що проходить наскрізь через усі згадані наукові теорії, є твердження про те, прикордонні ідентичності можуть та мають стати якісно новим полем діалогу для істориків та культорологів, що дозволить вибудувати якісно новий, дружній до різноманітних ідентичностей світ. Спільно проживаючи на порубіжних теренах українці та поляки мають кожен свою, у тому чисті релігійну, ідентичність, як проявляється через приналежність до певної релігійної конфесії, через формування власної релігійної свідомості<sup>15</sup>.

Згаданий вище амеиканський дослідник Е. Сміт вважає, що визначальними складовими (компонентами) релігійної ідентичності є чотири головні ознаки:

по-перше, це дотримання системи цінностей та традицій, котрі прив'язують індивідуума та спільноту до певного контексту існування в суспільному бутті;

по-друге, визнання конкретного символічного коду, який задає просторові та часові когнітивно-емоційні та інші взірці для розвитку особистісної та колективної ідентичності;

по-третє, відбувається формування почуття взаємовідношення до позаемпіричної реальності, яка формує екзистенційний контекст існування особистості та спільноти;

по-четверте, формує належність до особливої соціальної організації, що закладає основи конфесійної належності<sup>16</sup>.

Українські дослідники Л. Стрільчук та П. Хом'як вважають, що українсько-польське порубіжжя може слугувати гарним прикладом, того, як відбувається усвідомлення жителями порубіжжя співвідношення із ідеями та цінностями, сусідів, чи інших мешканців регіону, адже саме тут не просто переплітаються релігійні конфесії і формується толерантне ставлення до них. Водночас, на порубіжжі, швидше ніж в іншому регіоні, відбувається усвідомлення власної ідентичності саме через релігію<sup>17</sup>.

<sup>15</sup> Чернописька В. Феномен релігійної ідентичності: філософсько-правове конструювання змісту. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки»*. № 3 (39), 2023. С. 51–56.

<sup>16</sup> Сміт Е. Національна ідентичність. 1994, Київ: Основи. С. 16–17.

<sup>17</sup> Стрільчук Л., Хом'як П. Релігійна ідентичність українсько-польського порубіжжя: особливості та контраверсії. *Healing Memory: the culture of memory as a technology of recovery : Scientific monograph*. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2026. P. 234.

На жаль, толерантне ставлення у релігійних питаннях, не завжди зберігається на порубіжжі (і не лише на пубіжжі), що викликає не просто гострі конфлікти та взаємну ворожнечу, але й, як наслідок, породжує численні історичні міфи, негативні суспільні стереотипи, що, нашаровуючись, переростають у культурну травму, яка, в свою чергу, відчутно впливає на трансформації релігійної ідентичності. Прикладів конфліктів на релігійному ґрунті, досліджуваного регіону, можемо навести чимало, але обрали для унаочнення ворожнечі на релігійному ґрунті, приклад із новітньої історії в українсько-польських відносинах.

Йдеться, зокрема, про події 1991 року, – часу коли новопосталі незалежні держави Республіка Польща та Україна щойно вибудували нову систему двосторонніх відносин. Після відновлення Перемиської греко-католицької дієцезії і призначення Ватиканом у січні 1991 року єпископом Івана Мартиняка, питання собору для вірних Греко-католицької церкви стало актуальним. Відомо, що у радянський період Греко-католицька церква була піддана репресіям не лише на теренах СРСР, але й у ПНР закривалися і передавалися римо-католикам хами, що належали Греко-католицькій церкві<sup>18</sup> і.т.д.

Не маючи власної катедри, єпископ І. Мартиняк не міг повноцінно виконувати свої обов'язки, греко-католицька громада Перемишля не мала місця для зустрічі з Папою Римським Іваном Павлом II під час його подорожі до РП у червні 1991 року. В середині лютого 1991 року у Варшаві польський єпископат передав перемиський костел отців кармелітів босих греко-католикам у користування на п'ять років, на час, поки греко-католики на збудують власний храм.

Нагадаємо, що історія костелу та монастиря кармелітів босих у Перемишлі бере свій початок від 1620–1630 роіків, коли його було збудовано на кошти графа Марціна Красицького. Після пешого поділу Польщі австрійський імператор Йосиф II скасував орден, а костел і мнастир передав Унійній церкві, де до 1946 року знахо-

<sup>18</sup> Притулюк В. Українсько-польське порубіжжя – порубіжжя релігій: становище Греко-католицької, Римо-католицької та Православної церков у 90-х роках ХХ – на початку ХХІ століття. *Катедральні записки. Вип. 1: Міжконфесійні відносини в Україні: історія та сучасність (до 650-річчя заснування Луцької дієцезії)* : кол. Монографія/ відп. ред П. Хомяк. Суми: Університетська книга, 2025. С. 136–137.

дилася греко-католицька катедра. Загальновідомим є, також, факт про те, що Перемишль впродовж тривалого історичного періоду був центром Греко-католицької церкви. Після арештів греко-католицького духовенства здійснених владою у 1946 році, собор передано монахам кармелітам<sup>19</sup>.

На початку 1991 року, коли у Перемешлі підніли питання про передачу храму греко-католикам, група мешканців міста написала листа до Папи Римського, у якому висловила обурення спробами греко-католиків зайняти храм. Після згаданого рішення, прийнятого у Варшаві польським єпископатом, утворився, у Перемишлі Громадський комітет оборони польського костелу отців кармелітів, що розпочав пікети резиденції єпископа-ординарія та будинку секретаріату Єпископату у Варшаві. Не зважаючи на жодні аргументи та не бажаючи йти на жодні поступки Комітет не прислухався, навіть, до заяви настоятеля ордену кармелітів, який запевнив, що кармеліти залишаться у Перемишлі і за п'ять років повернуться до своєї святині<sup>20</sup>.

Власну пзицію Комітет пояснював тим, що українці нібито поширювали чутки про те, що якщо вони отримають костел у власність, то більше ніколи його не віддадуть<sup>21</sup>. Серед аргументів «оборонців» костелу звучали й такі: українці на мали жодних прав на свою колишню святиню, бо отримали її з рук австійського загарбника<sup>22</sup>.

Іще до початку конфлікту навколо костелу, за передачу храму греко-католикам висловився Президент Польщі Л. Валенса, місцевий воєвода та представники органів місцевого самоврядування. Однак, регіональний осередок незалежної самоврядної професійної спілки «Солідарність» Перемиської землі, партія Порозуміння Центр і ряд інших товариств підтримали Громадський комітет оборони польського костелу отців кармелітів. Вони поширювали риторику про те, що «українці задали багато кривд місцевим жителям, а тому хоча на даний момент українська меншина не є проблемою

<sup>19</sup> Хахула Л. «Різуни» чи побратими? Сучасні польські дискурси про Україну. Львів, 2016. С. 162.

<sup>20</sup> Szeliga Z. Pierwszy dzień odnowionego biskupstwa. Życie Przemyskie. 1991. № 17. 24 kwietnia.

<sup>21</sup> Malikowski M. Wybrane problem stosunków polsko-ukraińskich. Rzeszów, 2010. S. 26.

<sup>22</sup> Хахула Л. «Різуни» чи побратими? Сучасні польські дискурси про Україну. Львів, 2016. С. 163.

для місцевих поляків, вона такою проблемою може стати, якщо дійде до критичної ситуації»<sup>23</sup>. Польські активісти згадували про міжнаціональний конфлікт років Другої світової війни, так, релігійні суперечки надали нового забарвлення релігійній проблемі.

Під час акцій протесту фронтон костелу вкрили надписи: «Українці – залиште костел і збудуйте собі новий – то не церква», «Не віддамо польського костелу!»<sup>24</sup>. ЗМІ роздмухували скандал і поширили інформацію про нього далеко за межами Республіки Польща. У своїх оцінках польські ЗМІ розділилися: одні вказували на релігійну нетолерантність та ксенофобію і закликали до примирення, інші – говорили про провокації, та роздмухували міжнаціональну неприязнь.

«Gazeta Wyborcza» пропонувала трактувати рішення римо-католицької ієрархії про передання святині «як відшкодування кривд, заподіяних греко-католикам, і крок до поєднання між поляками та українцями»<sup>25</sup>. Жителі Перемишля згадували старі кривди і говорили, що українці злі та підступні. Слід зауважити, що серед протестувальників були переважно старші люди, які пережили війну та запевняли, що знають українців<sup>26</sup>.

У квітні 1991 року протестувальники закрилися у костелі, намагаючись, у такий спосіб, завадити висвяченню єпископа Івана Мартиняка. Конфлікт набував усе більших обертів. 13 квітня 1991 року висвячення єпископа Мартиняка відбулося в римо-католицькому катедральному соборі Перемишля<sup>27</sup>.

1 червня 1991 року, перед приїздом Папи Римського Івана Павла II, Громадський комітет оборони польського костелу отців кармелітів у Перемишлі закінчив акцію протесту. На зустрічі із греко-католиками 2 червня 1991 року Іван Павло II ініціював віддати їм у вічне користування для потреб катедри поезуїтський гарнізонний костел Найсвятішого Серця Ісусового<sup>28</sup>. Виступаючи у перемишлі Папа Римський зазначив: «Нехай тут, у цій дієцезії формується приклад

<sup>23</sup> Polak G. Spór o katedrę. *Gazeta Wyborcza*. 1991, № 55. 6 marca.

<sup>24</sup> Polak G. Spór o katedrę. *Gazeta Wyborcza*. 1991, № 55. 6 marca.

<sup>25</sup> Polak G. Spór o katedrę. *Gazeta Wyborcza*. 1991, № 55. 6 marca.

<sup>26</sup> Хахула Л. «Різуни» чи побратими? Сучасні польські дискурси про Україну. Львів, 2016. С. 165.

<sup>27</sup> Polak G. Kościół Ukraińców. *Gazeta Wyborcza*. 1991, № 93. 20-21 kwietnia.

<sup>28</sup> Polak G. W Ojca ręce. *Gazeta Wyborcza*. 1991, № 128. 4 czerwca.

співжиття та єдності у плюралізмі. Нехай любов, терпиливість і взаємне розуміння бідуть сильнішими від усіляких штучних поділів та суперечок»<sup>29</sup>.

Однак, навіть після чіткої позиції Папи Римського Івана Павла II, емоції навколо костлу у Перемишлі вщухли не одразу. Голова Громадського комітету оборони польського костелу отців кармелітів Станіслав Жулкевич вважав, що конфлікт за святиню не виник на національному ґрунті, а зумовлений непорозумінням<sup>30</sup>. І хоча сторонами цього конфлікту була група жителів Перемишля і римо-католицькі ієрархи, однак у суперечку було втягнуто греко-католицьку ієрархію та її вірних.

Охарактеризований конфлікт, що розгорівся у Перемишлі на релігійному ґрунті виразно демонструє, що історична пам'ять є важливою та невідомою складовою релігійної ідентичності, і саме історична пам'ять часто стає визначальною для цієї ідентичності. Беззаперечним є факт, що кожна із Церков має свої канонічні територіальні межі. Волинські дослідники Л. Стрільчук та П. Хом'як вважають, що складне ХХ століття, яке ознаменувалося дость частими військовими конфліктами та війнами, неодноразовими змінами державних кордонів, трансформацією політики держав та урядів щодо Церкви, позначилося складними випробуваннями та численними викликами, що постали перед Церквами порубіжжя, а відтак мали відчутний вплив на трансформації релігійної ідентичності мешканців порубіжжя, зокрема. Власне, у випадку українсько-польського проубіжжя, у ХХ столітті, становище та діяльність Римо-католицької, Греко-католицької та Православної церков ускладнювалося, що напряду узалежнювалося від політики пануючої ідеології в УРСР (СРСР) та ПНР<sup>31</sup>.

Не можна не погодитися і з тезою про те, що з моменту виникнення національної держави пам'ять та історія є ключовими елементами формування національної ідентичності (що часто утотожуюється із релігійною ідентичністю). Значення історичної пам'яті

<sup>29</sup> Chrześcijańska tożsamość. *Gazeta Wyborcza*. 1991, № 138. 14 czerwca.

<sup>30</sup> Хахула Л. «Різуни» чи побратими? Сучасні польські дискурси про Україну. Львів, 2016. С. 167.

<sup>31</sup> Стрільчук Л., Хом'як П. Релігійна ідентичність українсько-польського порубіжжя: особливості та контраверсії. *Healing Memory: the culture of memory as a technology of recovery* : *Scientific monograph*. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2026. P. 234.

настільки велике, що вона не лише створює національну ідентичність, але й формує та визначає її існування<sup>32</sup>. Ідентичність формується в процесі осмислення нацією своєї історії, окремішності мови, культури та релігії.

Формування ідентичності, у тому числі релігійної, це складний процес, що вимагає ідеологічного підґрунтя. Особистості з історичною свідомістю, що мати мають спільну історію, культуру та релігійні цінності формують власну (національну/регіональну) ідентичність. Саме тому історична пам'ять нерозривно пов'язана із ідентичністю, оскільки ці дві категорії ґрунтуються на спільній історії, мові, релігії, географії та культурі. Тому можемо стверджувати, що регіональна ідентичність, або ж ідентичність порубіжжя є окремою категорією, яка має виразні риси притаманні для конкретного місця та конкретної групи людей.

Ніхто не оскажуватиме тезу про те, що Схід чи Південь України досить різняться в своїх релігійних уподобаннях від Заходу країни. Адже для чималої частини жителів Західної України рідною є Греко-католицька Церква, відмінні культурні традиції, тощо. Такий же приклад можемо навести і щодо Сходу та Заходу Польщі. На основі цього можемо стверджувати про окремішню релігійну ідентичність Заходу України, а отже про окремішню релігійну ідентичність українсько-польського порубіжжя. А історична пам'ять суспільств виступає значимим чинником у формуванні не лише національної ідентичності, але й, як було продемонстровано прикладом релігійного конфлікту Перемишлі, допомагає об'єднати суспільство навколо певних подій. І слід зауважити, що історичні міфи та символи відіграють не останню роль у формуванні релігійної ідентичності<sup>33</sup>.

Чому важливо вивчати релігійну ідентичність та уважно ставитися до неї? Відповідь очевидна: нині у роки, коли триває російсько-українська війна, а притання релігії, як засвідчують факти, неодноразово використовувалися як інструмент гібридної війни,

<sup>32</sup> Томашевська І. Історична пам'ять в контексті формування національної ідентичності. *Healing Memory: the culture of memory as a technology of recovery : Scientific monograph*. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2026. P. 250.

<sup>33</sup> Томашевська І. Історична пам'ять в контексті формування національної ідентичності. *Healing Memory: the culture of memory as a technology of recovery : Scientific monograph*. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2026. P. 253.

покликаний розколоти українське суспільство<sup>34,35</sup> актуальність досліджуваної проблеми усе зростає. Заради стабільності та державної безпеки не можна допустити, що релігійні питання, чи ще гірше суперечки, стали наріжним каменем українсько-польських відносин. Тому дуже важливо проводити зважену, толерантну політику обом сторонам, адже як демонструє досвід спільна історія (історичні кривди та образи), суперечлива історична пам'ять та відмінна релігійна ідентичність, які особливо гостро проявляються на українсько-польському порубіжжі, можуть стати своєрідним детонатором у загостренні міжнаціональних відносин. Кому це може бути вигідно? – питання риторичне.

### ABSTRACT

Centuries-old traditions of coexistence among different churches and religious denominations have given rise to numerous historical stereotypes along the Ukrainian-Polish border and have led to the formation of a unique historical memory and identity among its inhabitants; this article is devoted specifically to the study of historical memory and the formation of religious identity.

The diversity of the Ukrainian-Polish border region is reflected in its religious diversity, as it is home to the Roman Catholic, Greek Catholic, and Orthodox Churches – the largest denominations – as well as a number of other smaller religious communities.

A border region is a unique area that combines two or more national cultures, languages, and religions, has a diverse ethnic composition of the population, and often features complex interethnic relations among its residents. A distinctive feature of borderlands is that these territories have repeatedly changed their national affiliation, becoming part of one state and then another, thereby combining and intertwining historical traditions, often giving rise to historical myths and stereotypes. The Ukrainian-Polish border region is particularly illustrative in this regard, as the eastern territories of modern-day Poland and the western territories of Ukraine have, throughout their long history, repeatedly been the subject of dispute between Poles and Ukrainians, with each nation

<sup>34</sup> Магда Є. Гібридна агресія Росії: уроки для Європи. Київ: Каламар, 2017. С. 140–142.

<sup>35</sup> Стрільчук Л. Інформаційна війна як складова сучасних гібридних воєн (на прикладі Грузії та України). *Літопис Волині. Всеукраїнський наковий часопис. Заснований у 2001 р.* Число 28. 2023. – С. 236–238.

considering these lands its own and seeking to incorporate them into their respective national states.

Unfortunately, a tolerant attitude toward religious issues is not always maintained in the border region (and not only there), which not only leads to acute conflicts and mutual hostility but also, as a result, gives rise to numerous historical myths and negative social stereotypes that, accumulating over time, develop into cultural trauma, which, in turn, significantly influences the transformation of religious identity. The Ukrainian-Polish border region is rich in examples of both acute religious conflicts and tolerance toward religious beliefs.

This article presents an example of an acute religious conflict that unfolded in 1991 in the Przemyśl region between Greek Catholics and the Roman Catholic population.

It has been proven that historical memory and religious identity are two interrelated categories that serve as distinct markers of national identity.

**Keywords:** historical memory, the Ukrainian-Polish border region, identity, religion, shared history, historical myths, interethnic relations, the Roman Catholic Church, the Orthodox Church, the Greek Catholic Church, Ukrainians, Poles.